

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

O‘ZBEK NASRIDA AYOL OBRAZINING YANGI TIPI: “OYIMTILLA” VA “BONU” ROMANLARI ASOSIDA IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK TAHLIL

Hamzayeva Zebo Murodjon qizi

Rus tili va adabiyoti kafedrası o‘qituvchisi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

E-mail: z.m.hamzayeva@ipu-edu.uz

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi tipi Zulfiya Qurolboy qizining “Oyimtilla” va Iqbol Mirzoning “Bonu” romanlari asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda ayol obrazining an’anaviy tasvir doirasidan chiqib, murakkab ruhiy kechinmalarga ega, ijtimoiy muhit bilan ziddiyatga kirishuvchi, o‘zligini anglashga intiluvchi shaxs sifatida shakllanishi yoritiladi. “Oyimtilla” romanida ayol obrazi jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlar, ma’naviy qadriyatlar inqirozi va shaxsiy tanlovlar ziddiyati fonida ochib berilsa, “Bonu” romanida ayol qismati, muhabbat, axloqiy bosim va ruhiy iztirob masalalari markaziy o‘ringa chiqadi. Maqolada ushbu ikki roman misolida zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi badiiy tipi — ichki dunyosi murakkab, ijtimoiy ongga ega, taqdir sinovlari orqali shakllanuvchi ayol siymosi sifatida talqin qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, “Oyimtilla” va “Bonu” romanlaridagi ayol obrazlari o‘zbek adabiyotida ayol qahramonning yangi bosqichga ko‘tarilganini, uning endilikda faqat sabr, sadoqat yoki fidoyilik timsoli emas, balki mustaqil ruhiy-ma’naviy olamga ega shaxs sifatida tasvirlanayotganini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: o‘zbek nasri, ayol obrazi, yangi tip, “Oyimtilla”, “Bonu”, ruhiy kechinma, ijtimoiy muhit, ayol qismati, ma’naviy inqiroz, psixologik tahlil.

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kirish

O‘zbek adabiyotida ayol obrazi qadimdan muhim badiiy-estetik mavzulardan biri sifatida shakllanib kelgan. Mumtoz adabiyotda ayol ko‘pincha go‘zallik, vafo, sadoqat, muhabbat va ma‘naviy poklik timsoli sifatida tasvirlangan bo‘lsa, jadid va keyingi davr adabiyotida uning ijtimoiy mavqei, huquqi, erkinligi va taqdiri masalalari kengroq yoritila boshladi. Zamonaviy o‘zbek nasrida esa ayol obrazi yanada murakkablashib, u nafaqat oilaviy yoki romantik munosabatlar doirasida, balki jamiyat, axloq, qadriyatlar, shaxsiy tanlov va ruhiy iztiroblar bilan bog‘liq holda talqin qilinmoqda.

Zulfiya Qurolboy qizining “Oyimtilla” va Iqbol Mirzoning “Bonu” romanlari o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi badiiy tipini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Bu asarlarda ayol qahramonlar oddiy voqelik ishtirokchisi emas, balki jamiyatdagi ma‘naviy ziddiyatlarni, insoniy munosabatlar inqirozini va shaxsiy iztiroblarni o‘z taqdiri orqali namoyon etuvchi markaziy obraz sifatida gavdalanadi.

Maqolaning maqsadi “Oyimtilla” va “Bonu” romanlari asosida zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi tipini aniqlash, uning ijtimoiy-psixologik, axloqiy va badiiy-estetik xususiyatlarini tahlil qilishdan iborat.

1. Zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangilanishi

Zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazi an‘anaviy tasvir chegaralaridan chiqib, murakkab ruhiy va ijtimoiy mazmunga ega obrazga aylandi. Avvalgi adabiy an‘analarda ayol ko‘pincha ona, yor, sadoqatli rafiqqa yoki fojeaviy qismat egasi sifatida tasvirlangan bo‘lsa, bugungi nasrda u jamiyatdagi o‘z o‘rnini anglashga intiluvchi, ichki qarama-qarshiliklar bilan yashovchi, ijtimoiy muhitni baholay oluvchi shaxs sifatida gavdalanmoqda.

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Ayol obrazining yangi tipi bir necha muhim belgilar bilan ajralib turadi. Birinchidan, bunday obraz ichki ruhiy murakkablikka ega bo‘ladi. U faqat voqealar rivojiga xizmat qiluvchi qahramon emas, balki o‘zining mustaqil fikri, kechinmalari, iztiroblari va orzulariga ega shaxsdir. Ikkinchidan, u jamiyatdagi adolatsizlik, axloqiy mezonlar va ijtimoiy bosimlar bilan to‘qnashadi. Uchinchidan, uning fojeasi yoki iztirobi shaxsiy zaiflik natijasi emas, balki ko‘pincha jamiyatdagi ma‘naviy inqiroz va qadriyatlar ziddiyatining oqibati sifatida talqin qilinadi.

“Oyimtilla” va “Bonu” romanlarida ayol obrazining aynan shunday yangi tipi ko‘zga tashlanadi. Bu asarlardagi ayol qahramonlar o‘z taqdiri bilan jamiyatdagi axloqiy va ijtimoiy muammolarni ochib beradi. Ular orqali mualliflar inson ruhiyatining murakkab qatlamlarini, ayol qalbidagi dard, iztirob, umid va ichki qarshilikni badiiy tasvirlaydilar.

2. “Oyimtilla” romanida ayol obrazining ijtimoiy talqini

Zulfiya Qurolboy qizining “Oyimtilla” romanida ayol obrazi zamonaviy o‘zbek nasrining ijtimoiy-ma‘naviy muammolari bilan bog‘liq holda talqin qilinadi. Asarda ayol qahramon hayoti orqali jamiyatdagi qadriyatlar inqirozi, insoniy munosabatlarning murakkablashuvi, ayolning ijtimoiy mavqei va ruhiy iztiroblari yoritiladi.

“Oyimtilla”dagi ayol obrazi an‘anaviy itoatkor yoki faqat sabr-bardosh timsoli bo‘lgan ayol emas. U hayot voqealarini ichki kechinmalari orqali qabul qiluvchi, jamiyatdagi munosabatlarga nisbatan o‘z munosabatini shakllantiruvchi murakkab obrazdir. Romanda ayolning taqdiri faqat shaxsiy hayot doirasida emas, balki keng ijtimoiy muhit bilan bog‘liq holda ochiladi.

Asarda ayol qahramonning ruhiy dunyosi jamiyatdagi turli ziddiyatlar bilan to‘qnashadi. Ayolning orzulari, muhabbatga, hurmatga va insoniy munosabatga

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

bo‘lgan ehtiyoji mavjud ijtimoiy muhitda ko‘pincha to‘liq ro‘yobga chiqmaydi. Natijada qahramon ichki iztirob, ruhiy yolg‘izlik va ma’naviy bosim holatiga tushadi. Shu jihatdan “Oyimtilla” romanida ayol obrazi jamiyatning axloqiy qiyofasini ochib beruvchi muhim badiiy vositaga aylanadi.

Zulfiya Qurolboy qizi ayol obrazini tasvirlashda uning ichki olamiga alohida e’tibor qaratadi. Ayol qalbidagi dard, umidsizlik, izlanish va o‘zligini anglash jarayoni psixologik tasvirlar orqali yoritiladi. Bu esa “Oyimtilla” romanidagi ayol obrazini zamonaviy o‘zbek nasrida yangi tip sifatida baholash imkonini beradi.

3. “Bonu” romanida ayol qismati va ruhiy iztirob

Iqbol Mirzoning “Bonu” romanida ayol obrazi ruhiy-psixologik va ijtimoiy-falsafiy mazmuni bilan ajralib turadi. Bonu obrazi orqali ayol taqdiri, muhabbat, jamiyat bosimi, axloqiy ziddiyat va ichki iztirob masalalari badiiy talqin qilinadi. Asarda ayol qahramonning hayoti oddiy voqealar ketma-ketligi emas, balki uning ruhiy holati, ichki kurashi va taqdir bilan yuzlashuvi orqali ochib beriladi.

Bonu obrazi o‘zbek nasridagi an’anaviy ayol qahramonlardan farqli ravishda murakkab ichki dunyoga ega. U faqat voqealarning qurboni emas, balki o‘z hayoti, his-tuyg‘ulari va qismati haqida o‘ylovchi, iztirob chekkan holda o‘zligini anglashga intiluvchi shaxs sifatida namoyon bo‘ladi. Uning ruhiy kechinmalari orqali muallif ayol qalbining nozik va og‘riqli qatlamlarini ochib beradi.

“Bonu” romanida ayol fojeasi ko‘pincha jamiyatdagi qat’iy axloqiy me’yorlar, insoniy munosabatlardagi beqarorlik va ayolning tanlov imkoniyatlari cheklangani bilan bog‘liq holda talqin qilinadi. Bonuning iztiroblari shaxsiy zaiflik emas, balki tashqi muhit va ichki ehtiyojlar o‘rtasidagi ziddiyat natijasidir. Shu bois Bonu obrazi orqali ayol qismati faqat individual taqdir emas, balki ijtimoiy-ma’naviy muammo sifatida namoyon bo‘ladi.

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Iqbol Mirzo Bonu obrazida ayolning ruhiy barqarorligi, sabri, ichki kuchi va iztiroblarini badiiy jihatdan yoritadi. Bu obraz orqali ayolning jamiyatda qanday qabul qilinishi, uning muhabbat va erkinlikka bo‘lgan ehtiyoji, shuningdek, ma’naviy qadriyatlar bilan ziddiyatga kirishishi ochib beriladi.

4. “Oyimtilla” va “Bonu” romanlarida ayol obrazining qiyosiy xususiyatlari

“Oyimtilla” va “Bonu” romanlaridagi ayol obrazlari o‘zaro yaqin jihatlarga ega. Har ikki asarda ham ayol qahramon murakkab ruhiy holat egasi sifatida tasvirlanadi. Ularning hayoti jamiyatdagi ijtimoiy va axloqiy ziddiyatlar bilan chambarchas bog‘liq. Har ikki romanda ham ayolning iztirobi faqat shaxsiy hayotdagi muvaffaqiyatsizlik emas, balki jamiyatdagi ma’naviy muammolarning ifodasi sifatida namoyon bo‘ladi.

“Oyimtilla” romanida ayol obrazi ko‘proq ijtimoiy muhit, qadriyatlar inqirozi va insoniy munosabatlar ziddiyati orqali ochilsa, “Bonu” romanida ayolning ichki kechinmalari, ruhiy iztirobi va taqdir bilan yuzlashuvi kuchliroq namoyon bo‘ladi. Birinchi asarda ayol obrazi jamiyatning ijtimoiy-ma’naviy muammolarini ko‘rsatish vositasi bo‘lsa, ikkinchi asarda u ko‘proq ruhiy-falsafiy mazmun kasb etadi.

Har ikki asarda ayol obrazining yangi tipi quyidagi xususiyatlarda ko‘rinadi: ayol qahramon ichki dunyosi murakkab shaxs sifatida tasvirlanadi; uning taqdiri jamiyatdagi adolatsizlik va axloqiy ziddiyatlar bilan bog‘lanadi; ayol obrazi faqat sadoqat yoki fidoyilik timsoli emas, balki ijtimoiy ongga ega shaxs sifatida namoyon bo‘ladi; qahramonning ruhiy iztiroblari orqali jamiyatning ma’naviy qiyofasi ochib beriladi; ayol obrazi orqali shaxs erkinligi, tanlov huquqi va qadriyatlar muammosi yoritiladi.

Shu jihatdan “Oyimtilla” va “Bonu” romanlari zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangicha talqin etilayotganini ko‘rsatadi. Bu obrazlar o‘zbek

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

adabiyotida ayol qahramonning badiiy-estetik imkoniyatlari kengayganini isbotlaydi.

5. Ayol obrazining yangi tipi va uning badiiy-estetik ahamiyati

Zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi tipi badiiy adabiyotning inson ruhiyatiga chuqurroq kirib borayotganini ko‘rsatadi. Bunday obrazlar orqali adiblar faqat ayol qismatini emas, balki butun jamiyatning ma’naviy holatini tahlil qiladilar. Ayol obrazi jamiyatdagi axloqiy mezonlar, ijtimoiy adolatsizlik, oilaviy munosabatlar, muhabbat va insoniy qadriyatlarni baholash mezoniga aylanadi.

“Oyimtilla” va “Bonu” romanlaridagi ayol obrazlari zamonaviy o‘zbek adabiyotida ayolning yangicha qiyofasini yaratadi. Bu qiyofa quyidagi jihatlar bilan belgilanadi: u ruhiy jihatdan chuqur, ijtimoiy jihatdan sezgir, axloqiy jihatdan murakkab, taqdir sinovlariga duch kelgan, biroq o‘z ichki olamini yo‘qotmagan ayoldir.

Bunday obrazlar adabiyotda ayolni faqat romantik yoki fojeaviy timsol sifatida emas, balki mustaqil badiiy-falsafiy markaz sifatida talqin qilish imkonini beradi. Ayolning ichki dunyosi, ruhiy kechinmalari va ijtimoiy muhit bilan munosabati asarning asosiy g‘oyaviy qatlamini tashkil qiladi.

Xulosa

“Oyimtilla” va “Bonu” romanlari zamonaviy o‘zbek nasrida ayol obrazining yangi tipi shakllanganini ko‘rsatadi. Bu asarlarda ayol obrazi an’anaviy tasvir chegaralaridan chiqib, murakkab ruhiy kechinmalarga ega, jamiyat bilan ziddiyatga kirishuvchi va o‘zligini anglashga intiluvchi shaxs sifatida namoyon bo‘ladi.

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

“Oyimtilla” romanida ayol obrazi ijtimoiy muhit, qadriyatlar inqirozi va insoniy munosabatlar ziddiyati orqali ochib berilsa, “Bonu” romanida ayol qismati ruhiy iztirob, muhabbat, axloqiy bosim va taqdir sinovlari bilan bog‘liq holda talqin qilinadi. Har ikki asarda ham ayolning fojeasi yoki iztirobi uning shaxsiy kamchiligi emas, balki jamiyatdagi adolatsizlik, ma’naviy beqarorlik va insoniy munosabatlar inqirozi bilan bog‘liq holda yuzaga chiqadi.

Xulosa qilib aytganda, “Oyimtilla” va “Bonu” romanlari o‘zbek nasrida ayol obrazining badiiy-estetik imkoniyatlari kengayganini, uning endilikda faqat sabr va sadoqat timsoli emas, balki ijtimoiy ongga ega, ruhiy jihatdan murakkab va o‘zligini anglashga intiluvchi yangi tipdagi obraz sifatida shakllanganini tasdiqlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zulfiya Qurolboy qizi. Oyimtilla. — Toshkent: Adabiyot nashriyoti.
2. Mirzo, I. Bonu. — Toshkent: Sharq, 2010.
3. Karimov, N. XX asr o‘zbek adabiyoti taraqqiyoti. — Toshkent: Fan, 1999.
4. Qo‘shjonov, M. O‘zbek adabiyotida xarakter va konflikt. — Toshkent: Fan, 1974.
5. Qizi, H. Z. M. (2024). WOMEN’S ROLES AND GENDER PORTRAYAL IN THOMAS HARDY’S WORKS. Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali, 2(57), 344–347. [5, 2]
6. Khamzaeva, Z. (2025). Interpretation of the Female Image in the Novel Bonu from the Perspective of Decadence: Social Crisis and Contradiction of Values. Foreign Linguistics and Linguodidactics, 3(2), 17–22. [6, 3]
7. Qizi, H. Z. M. (2025). Fate, Morality and Women’s Destiny: A Comparative Analysis of Tess of the d’Urbervilles and Bonu. Research Focus, 4(Special Issue 1), 184–186. [7, 5]

Symposium on Life and Environmental Sciences

Hosted Online from Paris, France

Date: 17th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

---

8. HAMZAYEVA, Z. (2025). The Conflict Between Pure and Socially Dominant Moral Principles in the Novels Tess of the d'Urbervilles and Bonu. ACTA NUUZ, 1(1.4.1), 332–333. [8, 2]

9. Хамзаева, З. (2025). Толкование женского образа в романе «Бону» с точки зрения декадентства: социальный кризис и противоречие ценностей. Зарубежная лингвистика и лингводидактика, 3(2), 17-22.

10. Hamzayeva, Z. (2026, March). EPISTOLYAR SHAKL VA SHAXSNING PSIXOLOGIK BARQARORLIGI: BOBUR XATLARI VA HARDY, MIRZO ROMANLARINING QIYOSIY TAHLILI. In Conferences (Vol. 1, No. 01).